

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA XORIJIY TILLARNI
O'QITISHNING USULLARI**

Tog'ayeva Maftuna Baxodirovna

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabasi

Email: togayevamaftuna@gmail.com

[Tel:+998919687904](tel:+998919687904)

Shomurotov Ulugbek Melikboboyevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

o'qituvchi u.shomurotov@dtpi.uz

+998915107420

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun bu fanni o'qitishning samarali, zamonaviy usullari va metodlari haqida to'xtalib o'tiladi.

Kalit so'zlar: Qiziqarli o'yinlar, boshlang'ich sinflar, zamonaviy metodlar, usullar, xorijiy til, aralash texnika, pantomima.

Аннотация: Данная статья посвящена эффективным, современным методам и приемам преподавания данного предмета с целью повышения интереса учащихся к изучению английского языка в начальных классах.

Ключевые слова: Веселые игры, начальные классы, современные методы, методики, иностранный язык, смешанная техника, пантомима.

Abstract: This article focuses on effective, modern methods and methods of teaching this subject in order to increase students' interest in learning English in primary grades.

Key words: Fun games, primary classes, modern methods, methods, foreign language, mixed technique, pantomime.

Kirish. Boshlang'ich ta'limdagi eng asosiy va ijobiy o'zgarishlarga sabab bo'lgan qarorlardan biri bu O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidentining 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" PQ-1875-sonli Qaroridir. Ushbu qaror asosida chet tillarini, asosan, ingliz tilini o'rganish umumiy o'rta ta'lim maktablarining 1- sinflarida o'yin tarzidagi darslar va og'zaki nutq darslari shaklida 2-sinfdan boshlab esa alifbo, o'qish, yozish va grammatikani o'qitish bosqichma-bosqich boshlanadi.

Hozirgi kunda davr talabi bo'lgan ingliz tilini yosh avlodga maktabgacha ta'lim va boshlang'ich sinflardan o'rgatib borishning turli xil usullari va yo'llari haqida a ko'plab izlanishlar olib borilmoqda . Bunday izlanishlar samarasi o'z natijasini

ko'rsatishi tayin. Yosh avlodga ularning bolalik chog'laridanoq chet tillaridan saboq berishning ko'plab afzalliklari mavjud. Ular bolalik chog'ridanoq tilga mehr qo'yishi va til o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini uyg'otishimiz eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Chunki ular chet tilini o'rganishi mobaynida o'sha xalqning nafaqat tili, balki millati, qadriyatlari va aholisining yashash tarzi bilan ham tanishib boradi. O'z-o'zidan o'quvchi ongida dunyo haqida tushuncha va taassurotlar paydo bo'la boshlaydi.

Asosiy qism: Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 2013-2014- o'quv yilidan boshlab 1-sinflardan ingliz tilini o'yin tarzidagi mashg'ulotlari va og'zaki nutq darslari shaklida uzluksiz o'rgatish yo'lga qo'yildi. 2- sinfdan esa grammatikani o'zlashtirishga qaratilgan boshqa ta'limiy o'yinlarni ham tashkil etish mumkin. Masalan, "Daraxt", "Dictionary", "Eng tezkor" va shu kabi ko'plab metodlardan fodalanish mumkin. "Daraxt" metodi haqida gapiradigan bo'lsak bo'lsam, bu metod, asosan, bolalarga o'yin tarzida olib boriladi. Katta oq qog'oz (plakat) ga chiroyli daraxt rasmi chiziladi. O'quvchilarga esa gullarga savollar yozib tarqatiladi yoki mevalarga savollar yozish ham mumkin. So'ngra o'quvchilar savollarga to'g'ri javob berishsa, o'sha gulni (mevani) daraxtga yopishtirishadi. Shu tariqa o'quvchilar o'zlarining "bilim daraxti" ni yasashadi. "Dictionary" – bu metodda esa asosan taqqoslash va solishtirish asosiy o'rinda turadi. Ya'ni, o'quvchilarni 2guruhga bo'lib, 1-guruhga elektronniy lug'atdan, 2-guruhga esa kitob variantdagi lug'atlardan foydalangan holda so'zlarni, matnni kim birinchi tarjima qilish vazifasi beriladi. Bu usulda, albattaki, 1-guruh tezkorlik bilan shartni bajarishadi. Ammo, 2-guruhning xotirasida so'zlar ko'proq va uzoqroq vaqtga saqlanib qoladi. Chunki, ular har bir so'zni qiynalib va mehnat qilib qidirib topishadi. Yana shu tariqa guruhlar lug'atlarning bu ikki xil variant haqida ko'plab foydali va samarali usullarini tomonlarini aytib o'tishadi. "Eng tezkor" metodi haqida esa quyidagicha tushuntirib o'taman.

Bu metodda o'quvchilarga kichik qog'ozlardan futbolkachalar yasab tarqatiladi. O'quvchilar esa qog'ozga o'zlari bilgan so'zlarni yozib to'ldirishadi. Kim ko'p so'z yozsa va birinchi bo'lib to'ldirib bo'lsa, o'sha eng tezkor o'quvchi hisoblanadi. Shu va shu kabi ko'plab metod hamda o'yinlardan foydalangan holda bolalarning ingliz tilini yaxshi va mukammal o'rganishlarini ta'minlash mumkin. Bu metodlarning samarasi juda ham yaxshi foyda berishi aniq. Biz bilamizki, hozirgi ta'lim jaroyonida o'quvchi sub'ekt bo'lishi lozim. Bunda ko'proq interfaol metodlarga e'tiborni qaratish ta'lim samaradorligini oshiradi. Ingliz tili darslariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri mustaqil fikrlashga o'rgatishdir.

Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchilari Amerika Qo'shma Shtatlari, Angliya pedagoglari tajribasiga tayangan holda, quyidagi innovatsion metodlardan foydalanib kelmoqda: "Quvnoq topishmoqlar" (Merry riddles) o'quvchilarga topishmoqlar o'rgatish. Ingliz tilini o'rgatishda muhim ahamiyatga ega, ular o'zlariga notanish

bo'lgan so'zlarni o'rganadilar va o'ylab topishmoq javobini topadilar. "Tezkor javob" (Quick answers) o'tilgan dars samaradorligini oshirishda yordam beradi. "Chigil yozdi" (Warm-up exercises) o'quvchilarni darsga qiziqtirish uchun sinfda har xil o'yinlardan foydalanish. "Pantomima" (Pantomime) bu usul juda qiyin mavzular tushuntirilishi kerak bo'lgan darsda yoki yozma mashqlar bajarilib, o'quvchilar charchagan paytda foydalanilsa bo'ladi. "Hikoya zanjiri" (A chain story) usuli o'quvchilarning og'zaki nutqini oshirishda va xotirani mustahkamlashda yordam beradi. "Rolli o'yinlar" (Acting characters) bu usul darsning barcha tiplarida qo'llanilishi mumkin "Rasmlar so'zlaganda" (When pictures speak) usuli ancha qulay bo'lib, ingliz tilini o'rgatishda, o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishda yordam beradi, buning uchun mavzuga oid rasmlardan foydalanish lozim. "Kviz kartochkalari" (Quiz cards) o'quvchilarning soniga qarab kartochkalar tarqatiladi va hamma o'quvchilar bir vaqtda darsda ishtirok etish imkonini beradi bu esa vaqtni tejaydi. "So'z o'rnini top" o'yinida so'zlarning o'rnini almashtirib qo'yiladi hamda so'zlarni o'z o'rniga to'g'ri qo'yish orqali gap hosil qilinadi. "To'plam" o'yini ma'lum bir mavzu asosida o'quvchilarning olgan bilimlarini mustahkamlash maqsadida o'tkaziladi. O'yin qatorlar musobaqasi yoki kichik guruhlarda ishlash shaklida tashkil etiladi. Masalan, belgini bildirgan so'zlarni toping deb, guruhlarga topshiriq beriladi. Berilgan vaqt ichida qaysi guruh ko'p topa olsa g'olib bo'ladi. Multfilmlar. Bolalar chet tilini o'rganish mobaynida multfilmdagi gaplarni tushunmasa-da, multfilmdagi qahramonlarning harakatlari orqali ular ishlatayotgan so'zlarni tushunishga harakat qiladi. Bu esa bolalar uchun til o'rganishda qiziq va samarali yo'l hisoblanadi.

Bolalar uchun ingliz tili qo'shiqlaridan tortib she'r va hikoyalar, videoroliklar orqali o'rgatib kelinmoqda.

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, ingliz tilini o'qitishda o'quvchilarni yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda, ulardagi chet tilini o'zlashtirishga bo'lgan qiziqish, ehtiyojni to'la qondirishga yordam beruvchi pedagogik texnologiyalarga asoslangan zamonaviy didaktik ishlanmalarni tayyorlash va ularni amalga oshirishning mustahkam mexanizmini ishlab chiqish muaommoning amaliy yechimini ta'minlaydi.

Kichik yoshdagi bolalarga til o'rgatish majburiyat sifatida emas, qiziqarli mashg'ulot tarzida olib borilishi, bir necha samarali usullardan foydalanib dars o'tish ularning kelajakda oladigan bilimlari uchun poydevor bo'lib xizmat qilishi mumkin. Bolalarga chet tillarini o'rganish qanchalar muhimligini tabiiy sharoitlar orqali to'g'ri tushuntirib borilishi darkor. Chunonchi, buyuk mutafakkir Abu Nasr Forobiy ham ko'plab xorijiy tillarni mukammal bilgan, bu tillarda bemalol gaplasha olgan hamda shu tillarda ijod qilgan. Bunday imkoniyat allomaning dunyo ilm- fanini o'rganishga, buyuk ishlarni amalga oshirishiga turtki bo'lgan. Zero, Navoiy bobomiz aytganlaridek,

«Til bilgan — el biladi».

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 10 dekabrda "Chet tillarini o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" gi PQ -1875-sonli qarori.

2. Iriskulov A.T va boshqalar ; Kids' English pupil's book 2-sinf -Toshkent - O'zbekiston ; 2014

3. Passov Ye.I. Kommunikativniy metod obucheniya inoyazichnomu govoreniyu . M.: Prosveshenie , 1991

4. Xoshimov O'. Yoqubov I. Ingliz tili O'qitish metodikasi. T., -2003

5. Vyatyutnev M.N . Obuchenie inostrannomu yaziku v nachalnoy shkole. /inostranniy yazik v shkole , 1990.